

Univerzita Pardubice

Filozofická fakulta

Režimy krásy – vnímání vlastní atraktivity v kontextu současných ideálů krásy

Romana Klečková

Bakalářská práce

2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Romana Klečková**
Osobní číslo: **H12422**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Název tématu: **Režimy krásy - vnímání vlastní atraktivity v kontextu
současných ideálů krásy**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Studentka vypracuje bakalářskou práci, v níž se zaměří na konstrukci ideálu krásy (režim krásy) a pozici tohoto ideálu v dnešní západní společnosti. V práci se zaměří na techniky, kterými se jednotliví aktéři snaží přiblížit ideálu, a jakým způsobem se přizpůsobují či podrobují tzv. režimům krásy - co jsou schopni podstoupit za účelem zvýšení vlastní atraktivity (investice do vizáže, estetická medicína apod.). Koncept ženské krásy v prostředí soudobé patriarchální společnosti bude kriticky promyšlen prostřednictvím symbolického násilí Pierra Bourdieu. Terénní výzkum studentka založí zejména na polo-strukturovaných rozhovorech s českými ženami.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BOURDIEU, Pierre. Nadvláda mužů. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-775-5.

ECO, Umberto. Dějiny krásy. 1. vyd. Praha: Argo, 2005. ISBN 80-7203-677-7.

CROOKOVÁ, M. V zajetí image těla. Oldag, 1995. 128 s. ISBN 80-85954-02-8.

ETCOFFOVÁ, N. Proč krása vládne světu. Praha: Columbus, 2002. 260 s. ISBN 80-7249-112-1.

LIPOVETSKY, Gilles. Třetí žena: neměnnost a proměny ženství. V českém jazyce vyd. 1. Praha: Prostor, 2000, 287 s. Střed, sv. 36. ISBN 80-726-0030-3

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Tomáš Ryška, Ph.D.

Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce:

28. května 2015

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. listopadu 2015

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.

Ing. Jaroslav Myslívec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 8. listopadu 2015

Prohlášení

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 15. 12. 2015

Romana Klečková

Poděkování

Děkuji Tomáši Ryškovi Ph. D. za odborné vedení práce a pomoc. Také děkuji dotazovaným ženám za ochotu a pomoc při tvorbě této práce. Bez jejich přispění by tato práce nemohla vzniknout.

Obsah

ÚVOD.....	8
1 KRÁSA – ÚVOD DO PROBLEMATIKY	10
2 SEBEPOJETÍ	11
3 KRÁSA NAPŘÍČ DĚJINAMI.....	12
2.1 Starověké Řecko	12
2.2 Středověk	13
2.3 Novověk.....	13
4 IKONY KRÁSY	17
5 PÉČE O VZHLED.....	18
4.1 Fyziognomická krása současnosti	18
4.2 Estetická krása v současnosti	19
6 POKOŽKA A PÉČE O VZHLED	21
7 UMĚLÁ KRÁSA – PLASTICKÁ CHIRURGIE	23
6.1 Kategorie plastické chirurgie	23
6.2 Vývoj plastické chirurgie ve světě a v Čechách	24
6.3 Populární plastické operace v současnosti.....	25
6.3.1 Facelifting	25
6.3.2 Abdominoplastika.....	26
6.3.3 Operace nosu - rinoplastika.....	26
6.3.4 Liposukce	26
6.3.5 Kavitace	27
6.3.6 Voperování implantátů – plastika prsu	27
6.3.7 Použití implantátů – plastika hýždí	27
6.4 Použití laseru v plastické chirurgii.....	28
6.5 ‚Motivace‘ k výkonu plastické operace.....	28

6.5.1	Psychologicko-estetické důvody	28
8	CÍL VÝZKUMU	30
7.1	Výzkumný soubor	30
7.2	Použité metody.....	31
7.3	Zpracování dat	31
7.4	Kategorie vytvořené otevřeným kódováním	32
9	VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ	32
8.1	„Ideál krásy“	32
8.2	„Péče o vzhled“	34
8.3	„Vlastní spokojenost“	35
8.4	„Plastická chirurgie“	36
8.5	Interpretace výsledků	37

ANOTACE

Bakalářská práce se zaměřuje na problematiku vnímání ideálu krásy. Skládá se z teoretické a praktické části. V teoretické části budou stručně rozebrány jednotlivé milníky ideálů krásy z dějin pojetí krásy – zejména tedy ty, které zásadně ovlivnily smýšlení žen i mužů celého světa ve snaze se těmto ideálům přiblížit. Dále bude převážně u žen rozebrána denní péče o sebe a svůj vzhled počínaje základními úkony, konče nadměrnými úpravami svého těla jako jsou plastické operace.

Praktická část je realizována pomocí kvalitativního výzkumu – polo-strukturovaným interview. Tento výzkum je zaměřen výhradně na ženy s cílem analyzovat, co všechno jsou ženy schopny udělat pro přiblížení se současnému ideálu krásy.

KLÍČOVÁ SLOVA

ideál, krása, plastická operace, ženy

TITLE

Modes of beauty - The perception of own attractiveness in context of contemporary ideals of beauty

ANNOTATION

This Bachelor thesis focuses on the issue of the feminine beauty ideal. It consists of a theoretical and practical part. The theoretical part will briefly focus on the individual milestones of ideals of beauty from the historical concept of beauty – particularly, these which significantly affected the conviction of women and men from all around the world in order to get closer to those ideals. Further, taking care of oneself and one's appearance will be discussed from the point of view of mainly women of the modern world from basic steps to excessive modification of one's body such as plastic surgery.

The practical part is realized by means of qualitative research - a semi-structured interview. This research is exclusively focused on women with the aim to analyse what women are willing to do to get closer to the contemporary ideal of beauty.

KEY WORDS

ideal, beauty, plastic surgery, women

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1.....	39
----------------	----

ÚVOD

Toto téma jsem si zvolila hned z několika důvodů. Tím zásadním bylo, že si v současné době až příliš všímám dívek a žen ve svém okolí, které nejsou spokojeny se svým vzhledem a kdyby měly možnost či finanční prostředky, byly by schopny svůj vzhled chirurgicky upravit. Tento fakt mi přijde z jedné strany nadmíru šokující, z té druhé však logický a pochopitelný. V dnešní době jsme všichni pod vlivem médií a společnosti. Vzhledem k pravidelným změnám trendů, které jsou předkládány například v časopisech či na sociálních sítích, mají ženy potřebu neustále zdokonalovat svůj zevnějšek. Na základě mé vlastní zkušenosti si troufám tvrdit, že vzhled a fyzická atraktivita ženy úzce souvisí s její hodnotou jako člověka. Není žádnou novinkou, že v mnohých zaměstnání se kromě schopností, dovedností a ostatních kvalit třídí uchazečky i právě podle vzhledu. Sama jsem tomu byla vystavena, když jsem si hledala letní brigádu a při přijímacím pohovoru do jedné kavárny byla hodnocena moje postava – tedy míry, vzhled pleti a kvalita vlasů. Samozřejmě servírka v kavárně musí být udržovaná, čistá a upravená. Co se ale týče nějakých kilogramů navíc, nejspíš by pro mě – jako pro zákazníka, bylo důležitější milé a příjemné vystupování, než ideální míry podle nejnovějších žebříčků, jež jsou předkládány médií.

Bohužel v dnešní době tomu tak není a dívkám nezbyvá, než se neustále porovnávat s někým, kdo je momentálně ‚zvolen‘ za ikonu a přizpůsobovat se jí. Od konce minulého století je totiž krása spojena nejen s prestiží a oblíbeností, ale i s úspěchem a k velkému paradoxu – se štěstím. Opět se vrátím k médiím a jejich vlivu na současnou společnost a zmíním časopis *Top Class*, který je určený a vydávaný jako inspirace a pobavení pro velmi movité lidi. Měla jsem možnost prolistovat všechna vydání roku 2014 a nevybavuji si žádné vydání, kde by nebyla spojována krása s bohatstvím a štěstím – případně lepším a spokojenějším životem. V dnešní konzumní společnosti mi občas až připadá, že výraz ‚šťěstí‘ úplně pozbyl svého původního smyslu. Dnes je štěstí spojeno s krásou, protože když je člověk krásný, je oblíbený. Když je oblíbený, má mnoho kontaktů a díky svému vzhledu má šanci dostat i lepší práci – tedy má možnost si vydělat lepší peníze, díky nimž se mu otevírá nespočet dalších možností, jako je např. cestování a nakupování luxusních drahých a ‚krásných‘ věcí, na které ostatní nedosáhnou, a tím pádem bude šťastný.

Proto se rozbíhá závod, ve kterém by měl ten, který je krásný, vyhrát. Bohužel tento závod v závislosti na neustále se měnících požadavcích na ideální vzhled nelze vyhrát. Ženy

se snaží celý svůj život vypadat jako ty dívky s útlým pasem, souměrným obličejem, pevným pozadím a perfektní pletí, aniž by si uvědomovaly, že to, co jim je předkládáno, je hyperreálný obraz krásy, které se nelze přiblížit, a že většina z těch krásných dívek, které vidíme v časopisech, je jen výsledkem dobře odvedené práce vizážistů a počítačových grafiků. Na druhou stranu modelky, herečky a celebrity, které jsou médiu předkládány jako ikony krásy, jsou oslavovány a vzhlíží k nim nemalé množství ostatních žen, jsou také pod obrovským tlakem a fakt, že si nemohou dovolit vypadat jinak, než perfektně se jistě negativně podepisuje na jejich psychické stránce.

V teoretické části této práce se budu snažit shrnout zásadní milníky z dějin krásy a tedy přehled jakéhosi vývoje kultu krásy napříč historií. Dále se budu stručně zabývat kosmetickými – chirurgickými úpravami těla, kdy rozeberu nejznámější zákroky, které na sobě ženy nechávají provádět.

Praktická část bude konstruována na základě kvalitativního výzkumu, kdy vyhodnotím polo-strukturovaná interview ze vzorku českých žen. Budu se snažit zjistit, zda jsou tyto ženy se svým vzhledem spokojené a pokud ne, co by byly schopné udělat/podstoupit, aby tomu tak bylo – zda by podstoupily plastickou operaci a byly tak ochotné riskovat vlastní zdraví či nevratné negativní dopady na jejich vzhled.

1 KRÁSA – ÚVOD DO PROBLEMATIKY

Každý z nás je jedinečný. Ať už vnitřně – mentálně, nebo fyzicky. Jak vypadáme, nás určitým způsobem reprezentuje před ostatními lidmi. Nicméně každý z nás vnímá krásu jinak, subjektivně. Fyzický vzhled člověka by neměl být spojován s jeho duší, mentální stránkou nebo vnitřním já. Na základě vzhledu by jedinec neměl být hodnocen ani odsuzován. Kráse to však ani přes tento morální zákon neubírá na důležitosti. „Je tak důležitá, že ji nemůžeme vymazat pouhým popřením. Její vliv nikdy nezmizí.“¹

Toto tvrzení podporuje i fakt, že hodnotíme věci a osoby ve svém okolí podle toho, zda v nás vzbuzují libé či nelibé pocity. Vnitřně je klasifikujeme individuálně na základě osobního vkusu, ale i přes tuto subjektivitu vnímání existuje měřítko, podle kterého se krása hodnotí objektivně. Do tohoto modelu můžeme zařadit například ideální míry a výšku, souměrnou tvář, rovné zuby, zdravou opálenou pleť a dlouhé husté vlasy. Současně je krása spojena s mládím, kdy se ženy snaží rozmanitými přípravky, úpravou životního stylu a chirurgickými zákroky zabránit času, aby se podepisoval na jejich mladistvém půvabu.

„Slovem krásný či podobnými výrazy jako je nádherný a půvabný tedy označujeme většinou něco, co se nám líbí. Zdá se, že v tomto smyslu pro nás ‚krásný‘ znamená totéž co ‚dobrý‘ a skutečně v různých historických epochách byla krása a dobro spojeny.“²

Ideál ženské krásy je tedy představa (obraz) vytvořený společností, která udává ideální představu, jak by krásná žena měla vypadat. S ženskou krásou je nerozlučně spjata i móda, jež se vyvíjí souběžně s ideálem krásy. „Móda uvádí do své sféry vlivu všechny společenské vrstvy a věkové skupiny.“³ Krása a móda se navzájem doplňují a tvoří jedinečný konstrukt.

¹ ETCOFF, Nancy a Lucie RYŠAVÁ. *Proč krása vládne světem*. 1. vyd. V Praze: Columbus, 2002, 260 s. ISBN 80-724-9112-1 str. 11

² UMBERTO, Eco. *Dějiny krásy*. Vyd.1. Praha: Argo, 2005, 439 s. ISBN 80-720-3677-7 str. 9

³ LIPOVETSKY, Gilles a Lucie RYŠAVÁ. *Říše pomíjivosti: móda a její úděl v moderních společnostech*. Praha: Prostor, 2010, 425 s. ISBN 978-80-7260-229-2 str. 9

2 SEBEPOJETÍ

S krásou souvisí také sebezpojetí, jež označuje subjektivní náhled na vlastní osobu, vnímání sebe sama, uvědomování si pozitivních i negativních stránek – fyzických i psychických. Lidé se správným sebezpojetím a zdravým sebezvědomím přijímají sebe a svou vizáž bez potřeby na sobě něco zásadního měnit nebo se přizpůsobovat současným trendům. Nezdravým sebezpojetím pak označujeme například přílišné pozorování své osoby, příliš kritický postoj vůči sobě nebo nespokojenost.⁴

Na tuto myšlenku navázal psycholog William James, který upozornil na fakt, že „důležitou součástí sebezpojetí je sociální srovnání. Nesrovnáváme se s úplně jinými lidmi, ale s těmi, které považujeme za sobě podobné nebo v nichž vidíme zosobnění cílů, kterých bychom chtěli dosáhnout.“⁵ Nedílnou součástí sociálního srovnání je zpětná vazba, kterou dostáváme od druhých. Na počátku devadesátých let přichází C. H. Cooley s teorií, že zpětná vazba je jako „zrcadlové já“ a vysvětluje, že domněnky o tom, jak o nás smýšlejí druzí lidé, jsou základním kamenem mínění o sobě. Proto v neznámé sociální situaci pro nás má mínění druhých často stejnou důležitost jako vlastní chování.⁶

V první polovině minulého století navázala na myšlenky Cooley, G. H. Mead, která přichází s tezí, že se lidé učí interpretovat sociální prostředí a osvojují si jeho normy pro společností přijatelné chování. Těmito normami se pak řídí a to, jak ve společnosti, tak o samotě. „Mead chápe vlastní ‚já‘ jako sociální strukturu regulovanou společenskými normami, hodnotami a kulturními vzorci.“⁷

Dle Rogerse je zásadní sociální potřeba každého člověka pozitivní zpětná vazba - pozitivní přijetí vlastní osoby sociálním prostředím, a to jak psychicky, tak fyzicky. Pozitivní zpětná vazba formuje tzv. ‚podmínky hodnoty‘. Ty úzce souvisí s další lidskou potřebou, a tou je sebeaktualizace, tedy rozvoj potenciálu a schopností. Na základě pozitivní zpětné vazby si tvoříme individuální ‚podmínky hodnoty‘, které nám pomáhají získat sociální postavení ve společnosti a rozvíjet náš potenciál a schopnosti. Vzhledem k tomu, že nám tyto podmínky

⁴ HAYES, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 7. Praha: Portál, 2013, 166 s. ISBN 978-80-262-0534-0 str. 21

⁵ Tamtéž str. 21

⁶ Tamtéž str. 21

⁷ Tamtéž str. 21

často kladou nerealisticky vysoké požadavky, vzniká velký rozdíl mezi ‚ideálním já‘ a tím skutečným. Srovnání ideálního a skutečného ‚já‘ následně vede k nízké sebeúctě.⁸

Na základě uvedených informací lze přemýšlet o tom, že v případě, že se člověk snaží dosáhnout pozitivní zpětné vazby a sociálního uznání, přizpůsobuje se tím požadavkům společnosti, jež na něj kriticky nahlíží a ztrácí tím zároveň svou jedinečnou individualitu. Na druhé straně v případě, že se mu přiblížit se sociálním požadavkům nedaří, může to mít za následek negativní sebereflexi, pocit méněcennosti.

3 KRÁSA NAPŘÍČ DĚJINAMI

2.1 Starověké Řecko

Ve Starém Řecku byla krása a dobro nerozlučně spjaty. Krásní lidé patřili většinou k vyšší společenské vrstvě a ‚pochopitelně‘ měli i lepší charakterové vlastnosti. Téměř všichni bohové s kladnými vlastnostmi či hrdinové mýtů a příběhů jsou líčeni jako nádherní vznešení lidé s dokonalým tělem a krásnou tváří.⁹

Krásu nacházíme v tomto období velmi často ve spojení i s jinými hodnotami, jako je pravda, vhodnost, umění, a současně je úzce spojená se sociálním statusem a například je zohledňována i v míře viny jedince. Konkrétním příkladem je Trojská Helena, kterou její nadpozemská krása ospravedlňovala z jejích činů.¹⁰

V této době se tímto tématem zabývali i Sokrates a Platon, kteří se snažili zteoretizovat pohled na krásu a umění a rozlišili tři základní estetické kategorie: ideální krásu, duchovní krásu a krásu užitečnou neboli účelovou. Platon pak ještě zformuloval nejdůležitější koncepce krásy, kterými jsou úměrnost a harmonie, jež se opírají o čísla, matematiku.¹¹

Na koncept čísel a symetrie navázali Pythagorejci, zásadním způsobem zdokonalili hodnocení krásy a to koncepcí protikladů. Vnímali krásu z opozic, později vyzdvihli tělesné dispozice, které by měly být proporční na základě poměrů a matematiky. Jako důvod proč byla ženská umělecká díla dané doby opěvovaná básníky i panovníky, kteří shledávali pohled

⁸ HAYES, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 7. Praha: Portál, 2013, 166 s. ISBN 978-80-262-0534-0 str. 22

⁹ UMBERTO, Eco. *Dějiny krásy*. Vyd.1. Praha: Argo, 2005, 439 s. ISBN 80-720-3677-7 str 48

¹⁰ Tamtéž str. 48

¹¹ Tamtéž str. 61

vyobrazených dívek, jejich úsměv i ladnost krásou, by Pythagorejci vysvětlili vystihnutím perfektní souměrnosti a celkovou harmonií. Platí tedy, že za krásné považujeme to, co má správné proporce.¹²

2.2 Středověk

Středověk se vyznačuje hlavně silným vpádem křesťanství, které však tělesnou krásu popírá a vše, co se vztahuje k nahému tělu, označuje jako hříšné. Ideální žena té doby byla zbožná a nevinná - pokud možno také oddaná svému choti. V průběhu tohoto období můžeme zaznamenat vzrůstající rozdíl mezi šlechtou a poddanými. Šlechta se snažila od nižší vrstvy distancovat, a to mimo bujaré oslavy, večírky, vystupování na veřejnosti a drahými šaty ještě různými úpravami svého vzhledu. V této době se tedy začínají používat první kosmetické přípravky, krémy, pudry, parfémy – bohaté ženy cíleně upravovaly svou vizáž a tím docílily toho, že se nyní i vzhledem odlišovaly od chudší vrstvy.¹³

V tomto období nastává zlom na přelomu novověku, kdy se Venuší doby stává žena štíhlejší postavy – však stále zbožná a cudná. Můžeme zde ale už vidět zásadní pokrok od první ženské ikony – Věstonické Venuše, která byla symbolem plodnosti, a její tvary byly korpulentní.¹⁴ Šíření ikon mnohdy až přehnaně kyprých tvarů, někdy až děsivého vzezření symbolizovalo kultovní vyjádření úcty k plodnosti. Zdůrazňovaným rysem nebyla ženská krása, nýbrž plodnost jako symbolika vyšší moci života nad smrtí. Tato změna ikony krásy, kdy se začala dostávat do popředí i estetická krása postavy, je proto převratným okamžikem dějin krásy.¹⁵

2.3 Novověk

Renesance přichází s ikonou ženy, která má útlý pas, avšak stále kypré tvary. Těchto dokonalých křivek se poprvé v dějinách dosahuje uměle – tedy pomocí korzetu. Ženy se nechávají silou stáhnout korzetem až přes bolest, jen aby dosáhly požadovaných výsledků.

¹² UMBERTO, Eco. *Dějiny krásy*. Vyd.1. Praha: Argo, 2005, 439 s. ISBN 80-720-3677-7 str. 72

¹³ Tamtéž str. 106

¹⁴ Tamtéž str. 11

¹⁵ LIPOVETSKY, Gilles. *Třetí žena: neměnnost a proměny ženství*. V českém jazyce vyd. 1. Praha: Prostor, 2000, 287 s. Střed, sv. 36. ISBN 80-726-0030-3 str. 99

Korzet podtrhuje i ženské poprsí, jež je také staženo a zvýrazněno velkým výstřihem. Opět se jedná o výrazný odklon od původního konceptu krásy, protože dříve se uctívало tělo tak, jak bylo každému „naděleno“, renesance se přiklání spíše k upravování těla do požadovaných tvarů. Poté v polovině 16. století byl poprvé zaveden termín *dieta*, díky níž měla být cesta k přiblížení se ideálu méně náročná a tzv. pro každého.¹⁶ Nastává období rozmachu nových možností úprav a modelace těla. Upouští se od přirozeného a postupem času přechází k umělému.

V novověku se již setkáváme s ideálem krásy, který je dosti podobný současnému – tedy velmi štíhlý vzhled, který má asociovat křehkost a něžnost. V 19. století nastupuje éra postavy ve tvaru přesýpacích hodin – tedy útlý pas a široké boky společně s velkým poprsím nejlépe ještě v kombinaci s bohatě nabíranou sukni šatů podepřenou obručemi.

V polovině 19. století došlo díky Angličanu Charlesovi-Frédéricu Worthovi o dva zásadní zlomy módních dějin. Jako první zavedl termín *haute-couture* – tedy výraz pro vysokou krejčovinu, která je charakteristická ručním šitím, drahými látkami a kvalitou. Bezpochyby za tím stála snaha o odlišení se od nižší společenské vrstvy. Ačkoli v době, kdy bylo *haute couture* zavedeno, a nemělo zdaleka blízko k tomu ovládnout trh (vzhledem k vysoké převaze konfekce) si postupem času svou oblíbenost a následovnice získalo.¹⁷ *Haute couture* symbolizuje kult individuality, nahrazuje jednotvárnost a zaměňuje ji za paletu pestrostí modelů a rozrůzňuje druhy oděvů tak, aby se každá žena oblékala do modelů na základě vlastní jedinečnosti.¹⁸ Worth také zavedl předvádění modelů na živých modelkách – do té doby se pro předvádění modelů využívaly figuríny. Tyto modelky byly samozřejmě na tu dobu ideálních tvarů, byly půvabné a odívaly šaty, které jim sedly a které se následně distribuovaly do lepších obchodů. Každá žena poté chtěla vypadat jako jedna z těch, která šaty předváděla (na základě principu *mimesis* – nápodoby, kdy prezentaci ikony přetváří každá žena nápodobou sama na sebe a dochází k sebezprezentaci na „vyšší“ úrovni), protože to byl jakýsi vzor, jak by žena nosící tento luxusní oděv měla ideálně vypadat.¹⁹

Do vytváření ideálu krásy se začala vměšovat také média. Roku 1892 poprvé vyšel módní týdeník *Vogue*, který dodnes ovlivňuje ženy po celém světě. Na fotografiích tohoto prestižního módního časopisu se objevovaly jen známé osobnosti, které oplývaly půvabem.

¹⁶ UMBERTO, Eco. *Dějiny krásy*. Vyd.1. Praha: Argo, 2005, 439 s. ISBN 80-720-3677-7 str. 48

¹⁷ LIPOVETSKY, Gilles. *Třetí žena: neměnnost a proměny ženství*. V českém jazyce vyd. 1. Praha: Prostor, 2000, 287 s. Střed, sv. 36. ISBN 80-726-0030-3 str. 147

¹⁸ Tamtéž str. 151

¹⁹ UMBERTO, Eco. *Dějiny krásy*. Vyd.1. Praha: Argo, 2005, 439 s. ISBN 80-720-3677-7 str. 48

Právě tento časopis byl jednou z příčin vzniku fotomodelingu jako povolání. V roce 1908 tento časopis zveřejnil soudobý obraz ideálu krásy – menší obvod prsou i boků a dlouhé krásné štíhlé nohy. Postupem času se i díky této nové představě krásné dívky upouští od korzetů a do výroben jdou první moderní podprsenky.²⁰ Gillens uvádí: „Když se hlásalo zavržení korzetu a přijetí podprsenky, bylo to ve jménu svobody, avšak spíše než o svobodu žen šlo o svobodu samotného návrháře, který v té době v korzetu spatřoval starobylý předpis bránící představování nových linií, tvrdošjnou výztuž, která brzdí suverénní tvorbu.“²¹

Na počátku 20. století započíná éra módních přehlídek, jež odstartovaly onen nekončící běh každé ženy ve snaze přiblížit se těm krásným a obdivovaným dívkám na molech či v časopisech, nebo úplně nejlépe – stát se jednou z nich a vyzdvihnout se tak na tu, všemi ženami oslavovanou a obdivovanou prestižní úroveň.

Před rokem 1920 si obvykle ženy šily oděv samy, případně si je nechávaly šít na míru. Po první čtvrtině 20. století se však roztrhl pytel s obchodními domy, které šily 3 druhy velikostí šatů (v dnešní době by to byly přibližně velikosti 36, 38 a 40) a nabízely zboží, na které finančně dosáhla většina žen – ačkoli za cenu toho, že zboží bylo méně kvalitní a nebylo pod záštitou kvality haute couture – tedy tak zvané „vysoké krejčoviny“, která se vyznačuje šitím na míru a velkou kvalitou výrobků. Tento přelom ještě podnítil v ženách touhu zhubnout, aby si mohly dopřávat ono oblečení předem daného výběru velikostí.²²

Poslední kapkou do poháru ‚ženského šílenství‘, které probíhá dodnes, bylo upuštění od staženého oděvu a nastolení období volných vzdušných šatů, které nezvýrazňovaly útlý pas, ale podtrhovaly štíhlost postavy jako celku. Tímto krokem prudce vzrostl odbyt dietních kůr a začaly se vyrábět první přípravky na hubnutí.

V minulém století udával módní diktát, kromě časopisu *Vogue*, který jsem již zmínila, také filmový průmysl. Krásné herečky byly napodobované ve všech směrech a postupem času se ženské tělo začíná čím dál více odhalovat – viz vznik dvoudílných plavek - bikin. Toto odhalování znovu podnítilo ženy ke snaze fyzické mimeze slavných hereček a modelek.

Po druhé světové válce se však mince na malou chvíli opět obrací a štíhlé ženy přestávají být tím ideálním příkladem krásy. Hlad a nemoci způsobují, že společnost začíná

²⁰ [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.iconiq.cz/historie-modnich-casopisu-vogue/>

²¹ LIPOVETSKY, Gilles. *Třetí žena: neměnnost a proměny ženství*. V českém jazyce vyd. 1. Praha: Prostor, 2000, 287 s. Střed, sv. 36. ISBN 80-726-0030-3 str. 151

²² CROOKOVÁ, M. V zajetí image těla. Oldag, 1995. 128 s. ISBN 80-85954-02-8 str. 39

znovu vzhlížet k ženám plnějších tvarů a dietní průmysl upouští od pilulek na hubnutí a přichází s pilulkami, po kterých se přibývá.

Pokud k posledním dvěma obdobím připočteme fakt, že největším technickým rozmachem té doby byla televize – tudíž lidé mohli se svými vzory a celebritami trávit celé dny, míra ovlivnění psychiky žen se zjevně blíží k té nejvyšší hranici za dobu naší existence.²³

Dle mého názoru se od poloviny 50. let minulého století po současnost toto téma neskutečně posunulo a současné ženy jsou pod největším tlakem za dobu našich dějin. Ačkoli se společnost snaží vychovávat z každého jedince jedinečnou osobnost a klade důraz na individualitu a sebedůvěru (například tvrzením, že všechny ženy jsou krásné), každým rokem se střídají ‚režimy krásy‘, které jsou ženám předkládány z různých zdrojů (časopisy, televizní pořady, filmy, reklamy) a kterými by se v dané době měla žena řídit. Fyzické tělo podléhá u žen neustálé objektivizaci prostřednictvím okolí. Žena má tedy jakýsi dvojitý pohled na své tělo, a to jak prostřednictvím sebe sama, tak prostřednictvím toho, jak jej vnímá a hodnotí její okolí. V současnosti je na výběr nepřeberné množství krémů proti vráskám, peelingům proti celulitidě, kosmetických procedur jako jsou lymfodrenáže, baňkování, kosmetická úprava pleti, barvení vlasů a obočí, lepení umělých nehtů, a v krajních případech, pokud nejsme spokojené samy se sebou, zajdeme za plastickým chirurgem, který nám „nevyhovující“ partie upraví dle našich představ.

Za všeobecně platnou informaci současné doby platí, že ideální míry by měly být 90 – 60 – 90 cm (obvod prsou, pasu a boků) a výška nad 170 centimetrů. Vágnerová uvádí, že: „Současná společnost prezentuje určitý ideál ženské krásy, který představují velmi mladé modelky. Na této úrovni lze získat sociální prestiž již pouhou existencí.“²⁴ Jako příklad této prestiže bych uvedla přehlídky *Victoria's Secret*, kam se dostanou jen ty nejlepší, nejkrásnější topmodelky, které jsou dokonalé ve všech směrech, a ještě ty nejlepší z nich jsou vybírány a do jejich modelů jsou zakomponována křídla – stávají se z nich ‚andílci‘, a to znamená nejvyšší možnou úroveň prestiže (dokonalosti), jaká v současném modelingovém průmyslu zatím je.

Samozřejmě jsou i výjimky mezi umělci a fotografy, kteří se tímto trendem vizáže nenechávají strhnout, a jejich tvorba podporuje přirozenost žen a individuální pohled na krásu. Dokonalým příkladem tohoto přístupu je český fotograf Jan Saudek, který se ve své

²³ CROOKOVÁ, M. V zajetí image těla. Oldag, 1995. 128 s. ISBN 80-85954-02-8 str. 42

²⁴ VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie. Praha: Karolinum, 2008. 467 s. ISBN 978-80- 246-0956-0

tvorbě přiklání k naturalismu. Snaží se zachytit nezkreslenou realitu a na základě co nejrealističtějšího vykreslení ženské krásy dosahuje uznání a jeho tvorba má velmi ceněný kulturní význam. „Jan Saudek je světově nejproslulejším českým fotografem současnosti s více než 400 samostatnými výstavami po celém světě. Je zastoupen ve všech prestižních světových muzeích a uměleckých galeriích.“²⁵

4 IKONY KRÁSY

Pokud nahlédneme opět na začátek českých dějin, první ikonou krásy byla Věstonická Venuše, která byla svými kyprými tvary symbolem ženství, plodnosti a zdraví. V té době totiž důležitější než estetika těla byl fakt, že je žena zdravá, schopná přežít a porodit zdravé a silné potomstvo. Od dob Věstonické Venuše po minulé století se ideál krásy několikrát proměnil, ale ikony krásy se neustále opakují.²⁶

V současné době můžeme například pozorovat, že ikona Venuše se vrací zpět do popředí současných trendů krásy a nejedna slavná žena se jí snaží přizpůsobovat. Zářným příkladem je bohatá a slavná *Kim Kardashian*, která si nechala do svého pozadí implantovat silikonu a její postava tím nabrala velmi ženské tvary. Další známá a slavná osobnost, jež se vyznačuje hlavně plnými ženskými tvary, je zpěvačka *Nicky Minaj*, která se opět může pyšnit implantáty. Není proto k podivu, že střední třída žen po celém světě touží v současné době po kulatém, pevném a hlavně výrazném pozadí. Na základě tohoto podnětu ženy začínají navštěvovat fitness centra, a za pomoci fyziologické modelace pod odborným vedením chtějí dosáhnout výše zmíněných výsledků. Fitness centra mají žně a sláva současných ideálů je den ode dne zářnější.

²⁵ [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.saudek.com/cz/jan/zivotopis.html>

²⁶ UMBERTO, Eco. *Dějiny krásy*. Vyd.1. Praha: Argo, 2005, 439 s. ISBN 80-720-3677-7

5 PÉČE O VZHLED

Tato kapitola bude rozčleněna do tří segmentů. V prvním segmentu bude rozebrána fyziognomická krása a aktivity, které souvisí s péčí o tělo v souvislosti s obvyklou denní očistou, fyzickou kondicí, svalstvem, zpevněním těla a správnou životosprávou. Druhý segment bude zaměřen na estetickou krásu – konkrétně tedy snahu žen o umělé krášlení se za pomoci kosmetických přípravků jako jsou omlazující krémy, líčidla, aplikace gelových nehtů, umělých řas či depilace. V posledním segmentu budou popsány invazivní zásahy do těla ženy – tedy chirurgické úpravy vlastního vzhledu ve snaze přiblížit se ideálu krásy. Cílem této kapitoly bude srozumitelné přiblížení důvodů, co dnešní ženy vede k bolestivým úpravám vizáže a zda dojde k osobnímu uspokojení po absolvování oné změny vzhledu.

4.1 Fyziognomická krása současnosti

V minulosti stačilo, pokud se člověk umyl několikrát do měsíce, nebo v případě lepší společnosti do týdne. V průběhu posledních let však i základní péče o svůj vzhled zabírá čím dál více času. Do normální denní hygieny řadíme více úkonů. Za kolébku pečlivé péče o tělo můžeme považovat blízký východ, kde ženy udržovaly svou pokožku jemnou a voňavou pomocí přírodních lisovaných olejíčků – což mimo jiné vydrželo až do dnešní doby (zásadní přežitek z historie, kdy vůně byla hlavně ve východních zemích zásadní pro přitažlivost ženy).²⁷

Analýza kompletního ročního vydání módního časopisu *Elle* vypovídá o tom, že se mezi dnešní standardy každodenní péče žen řadí úkony jako mytí vlasů s použitím několika druhů šampónů, kondicionérů, blahodárných masek, balzámů a olejíčků, důkladné mytí, zjemnění a vyživení pokožky tělovým mlékem – případně ošetření opalovacími přípravky pokud to roční období vyžaduje.

Kromě této základní kosmetické péče se do této kategorie během posledních několika let úspěšně zařadila i snaha o zpevnění těla pravidelným cvičením (fyziologická modelace těla) a zdravou životosprávou. Dle časopisu *Elle* je nejoblíbenější volnočasovou aktivitou žen jóga.

²⁷ Zdroj: *Tisíc a jedna noc*. Orig. *Le contes des 1001 nuits*. 2013. ISBN 978-80-247-4740-8

Dále se podle *Elle* ženy zajímají o fitness jako takové, tudíž navštěvují fit centra, kde pomocí *cardio* cviků spalují tuk a pomocí formujícího cvičení zpevňují tělo k dosažení požadovaného efektu. Péče o fyzickou kondici je momentálně velice moderní a je aktuálním tématem na sociálních sítích, které překypují fotografiemi vysportovaných žen v moderním padnoucím sportovním *outfitu* a pokud možno přímo v akci – tedy při cvičení. Pak ovšem vyvstává otázka, zda to ženy dělají jen kvůli vzhledu, nebo také za účelem sebe zviditelnění, popularity a obdivu. Co se týče životosprávy, potýkáme se, se stejnou problematikou, a to, zda není zdravé stravování a zodpovědný přístup ke svému organismu pouze pózou dnešní doby. Vzhledem k množství fotografií zdravých jídel, receptů a surovin na sociální síti *Instagram* můžeme opět polemizovat, zda tento životní styl není jen pózou, ale je skutečným přesvědčením člověka.

4.2 Estetická krása v současnosti

Člověk pečoval o svou tělesnou stránku již od pradávna. Tělesná očista funguje po miliony let a postupem času se vyvíjela až do dnešních dob, kdy do každodenních úkonů neinvazivního zkrášlování nepatří pouze čistota, ale také příkrášlování se. Dle Etcoffové vše začalo péčí o vlasy a postupně se vyvíjelo k péči o pleť a zbytek těla. V současné době se ve Spojených Státech utratí ročně více peněz za kosmetiku než za knihy a časopisy.²⁸

„V současné postmoderní době plní celkový vzhled velmi důležitou roli. Prvním příkladem je fyzická přitažlivost, která má za úkol působit na opačné pohlaví. Muži navazují mnohem častěji vztahy se ženami na základě jejich vzhledu, než to dělají ženy. Muži jsou mnohem náchylnější věřit, že krásné ženy jsou po sexuální stránce povolnější, hodně aktivní a důvěryhodné. Ženy naproti tomu zdaleka nespolehají jenom na zjev,²⁹ tvrdí Nancy Etcoff.

Historicky víme, že kosmetika je velmi stará a byla součástí každodenního života již v dávných dobách, a to hlavně díky faktu, že co bylo krásné, bylo současně i zdravé a naopak.“ Většina žen proto touží být krásná a přiblížit se určitému ideálu krásy dané doby,

²⁸ ETCOFF, Nancy a Lucie RYŠAVÁ. *Proč krása vládne světem*. 1. vyd. V Praze: Columbus, 2002, 260 s. ISBN 80-724-9112-1 str. 104

²⁹ Tamtéž str. 59

proto se zrodila činnost nazývaná jako kosmetika – z touhy po kráse. „Je určena tím, že byla a je touhou po kráse motivována, krása je jejím smyslem a účelem.“³⁰

Estetická krása tedy zahrnuje v první řadě snahu žen o zvýšení vlastní atraktivity za pomoci estetických kosmetických produktů. Základní činností žen ohledně péče o svůj vzhled je denní líčení. V současné době existuje jen skutečně málo žen, které by každé ráno nepoužily minimálně jeden kosmetický přípravek, aby vylepšily svojí vizáž. Dle časopisu *Elle* se stále více Českých žen učí používat jako denní líčení tekuté či pudrové make-upy pro efekt hladké a matné pokožky, což je velký postup od dřívějších dob, kdy se zvýrazňovaly hlavně oči. Make-up zároveň slouží ke sjednocení barvy pleti, pomáhá zakrývat nedostatky, jakými jsou například pigmentové skvrny, kruhy pod očima nebo akné a u starších žen vyhlazuje pokožku, tak aby působila mladistvě.

Kromě make-upu jsou hojně využívány i pudry, tvářenky, korektory, rozjasňující báze, tužky na oči, řasenky, stíny, tekuté linky k orámování očí, rtěnky, lesky a balzámy na rty a v neposlední řadě také laky na nehty či různé spreje, zábaly a vyživující oleje na vlasy. Za posledních 10 let prudce stoupá rozmach kosmetických produktů a vyrábějí se stále nové a nové přípravky, jež například kombinují make-up s pudrem dohromady za účelem usnadnění ženám ranní líčení.

Za stejným účelem se vyrábí i odličovací sady, které ovšem nejlépe a účinně odličí pouze make-up té stejné značky. Možná i proto, kolik je v současné době na výběr různých produktů, ženy čím dál častěji využívají možnost permanentního líčení nebo docházejí měsíčně do kosmetického studia, kde jim nalepí dlouhé pevné krásné řasy, natetují obočí ve tvaru v jakém si jen přejí nebo si nechají natavit gelové nehty, které vypadají velmi úhledně, a není potřeba se o ně nijak starat. V dnešní hektické době tuhle možnost nejedna žena s radostí uvítá, i přes fakt, že si nemůže být nikdy jistá, zda její tělo nebude na toto vylepšení reagovat negativně. I přes tato rizika ženy estetické úpravy podstupují a v podstatě je to mezistupeň neinvazivní estetické úpravy a plastické chirurgie.

Kromě vizuální - estetické kosmetiky patří do této skupiny samozřejmě také péče o svůj vzhled vyživováním pokožky, vlasovými zábaly, čistícími kůrami či depilací nebo bělením zubů. Současná žena má opět na výběr nepřehledné množství tělových mlék, olejů,

³⁰ BRYCHTA, Pavel. *Estetická plastická chirurgie a korektivní dermatologie*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-802-4707-952.

gelů, masek na vlasy, peelingů či čistících masek na obličej i tělo. Co se týče například odstraňování chloupků, z analýzy originálu textu Douglasové vyvozují, že tyto principy vznikly pro udržení sociálního řádu ve společnosti na základě vytvoření sociálního systému, díky kterému jsou ženy a muži generově škatulkováni a přizpůsobením se těmto ‚zákonům‘ dochází k upevňování společenského uspořádání. Konkrétně odstraňování chloupků, jež bylo dříve tabu, patří v dnešních dobách k běžným úkonům a ochlupení je výsadou mužů – známkou mužnosti, přítomnosti testosteronu.³¹

Odstraňování nežádoucího ochlupení může být dosaženo několika možnostmi. Základními jsou depilace a epilace – rozdíl je hlavně v provedení odstranění. Při depilaci se chloupek pouze odřízne břitem od pokožky těla, kořínek zůstává a chloupky začnou za několik dní růst znovu. Epilace se provádí pomocí horkého vosku, kdy se chloupek vytrhne i s kořínekem a dorůstá velmi pomalu, může se stát, že nevyroste už vůbec. Ačkoli mají ženy tyto možnosti, kosmetické společnosti přišly s technikou odstraňování chloupků pomocí laseru, kdy se místo, kde jsou chloupky nežádoucí, osvítl laserovým paprskem, který spálí nejen chloupky ale také kořínek, tudíž na aplikovaném místě již nikdy ochlupení neporooste.

I v tomto případě se potýkáme s rozporem mezi praktičností a případným riskováním zdraví. Permanentní odstranění nežádoucího ochlupení je sice lákavé, avšak člověk zákrok podstupuje na vlastní riziko a vzhledem k tomu, že každý organismus reaguje na tyto zákroky rozdílně, nikdy se s jistotou neví, zda nebude mít zákrok trvalé nežádoucí účinky. Znovu bych ráda zmínila, že i přes riziko, to ženy dobrovolně podstupují.³²

6 POKOŽKA A PÉČE O VZHLED

Jak již bylo zmíněno, ženy podstupují různé úpravy svého vzhledu, jež zatěžují jejich pokožku. O tu se následně musí více starat. Kůže neboli pokožka je odrazem našeho zdraví. Pokud se stravujeme správně, spíme dostatečně a staráme se o svou pleť zodpovědně, výsledkem je zdravě vypadající kvalitní pleť.³³ Dnešní hektická doba nám obvykle v přirozeně vzhledné pleti brání a i častým stresem a nečistým ovzduším se mnoho žen potýká s nedokonalostmi, které následně kompenzují nabízenými produkty kosmetických společností.

³¹ DOUGLAS, M. 1966. *Purity and Danger*. London/New York: Routledge.

³² [online]. [cit. 2015-05-18]. <http://www.prokrasnetelo.cz/clanky/depilace-nebo-epilace/>

³³ BRYCHTA, Pavel. *Estetická plastická chirurgie a korektivní dermatologie*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-802-4707-952 str. 15

„Kůže plní mnoho důležitých funkcí – izoluje od zevního prostředí, reguluje tělní teplotu a chrání tělo před škodlivým působením. Kůže je vzhledem k vnějším a vnitřním vlivům prostředí organismu bariérou fyzikální, chemickou a biologickou. Civilizační faktory mohou na organismus působit příznivě, nebo nepříznivě.“³⁴ Kůže tedy chrání tělo před vnikem škodlivých látek, mikroorganismů a před UV zářením.

Dále ovlivňuje termoregulaci organismu a jeho přizpůsobení se okolnímu prostředí, plní sekreční funkci, jejíž pomocí tělo vylučuje pot, maz a pomáhá se zbavovat nečistot a odumřelých částí kůže. Je také velmi důležitou částí imunitního systému, vzhledem k tomu, že póry prochází do těla bakterie a mikroorganismy z okolního prostředí, kůže je složena z několika vrstev, které napomáhají vypořádávat se s těmito nepříznivými vlivy. Pomocí kůže můžeme pozorovat i negativní činnosti, jež se dějí v našem organismu, a pomocí kůže snadno poznáme, jak a zda vůbec se s nimi tělo vypořádává. Viditelnou reakcí na naši kůži v podstatě dostáváme odpověď organismu na podnět, kterému byl vystaven. V neposlední řadě je kůže samozřejmě jedním ze smyslových orgánů, který zprostředkovává organismu řadu informací o vnějším a vnitřním světě a také plní funkci psychosociální – zevnějšek hraje důležitou roli při prvním kontaktu, ale také působí na sebedůvěru, a jak již bylo řečeno, může ovlivnit jak osobní, tak kariéru život.³⁵

Pro zdravou a čistou pleť bychom měly používat několik druhů přípravků, jež jí pomohou nejen vyživit, ale i ochránit před nepříznivými vlivy okolí. Do základní péče patří kvalitní čistící a odličovací séra, krémy, ochranné opalovací krémy a vyživující pleťové masky. Tyto přípravky si vybíráme dle druhu pokožky – tu dělíme do základních skupin: suchá, citlivá a mastná. V současné době máme možnost vybrat vyhovující typ z několika desítek druhů těchto přípravků a péče o pokožku tedy není v dnešní době ničím náročným.³⁶

³⁴ BRYCHTA, Pavel. *Estetická plastická chirurgie a korektivní dermatologie*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-802-4707-952 str. 16

³⁵ Tamtéž str. 27

³⁶ BRESSER, H. *Krása a zdraví kůže*. Praha: Dobra&Fontána, 2001. ISBN 80- 86179-24-9 str. 49

7 UMĚLÁ KRÁSA – PLASTICKÁ CHIRURGIE

Jedinečnou možností současné moderní doby je invazivní zákrok, jenž napomáhá upravit fyzické nedokonalosti za pomoci chirurgického zákroku. Ženy podstupující plastickou operaci absolvují vědomě riziko operace a zásahu do své přirozené fyziologie, bez jistoty uspokojivého výsledku.

„Plastická chirurgie je specializovaným oborem, který se zaměřuje na zdokonalení či rekonstrukci (obnovení) vzhledu anebo funkcí v četných oblastech lidského těla. Slovo "plastický" je odvozeno od řeckého slova „*plastikos*“, které znamená formovat, neboli tvarovat.“³⁷

6.1 Kategorie plastické chirurgie

Plastickou chirurgii můžeme rozdělit do následujících kategorií:³⁸

Rekonstrukční chirurgie – ta je zaměřena na obnovu tvaru a funkce, jež byly nedokonale vytvořeny na základě vrozeného defektu nebo ztraceny v průběhu života např. při nehodě či nemoci.

Kosmetickou chirurgie - ta se zaměřuje na úpravy estetického vzhledu jedince. Kosmetická chirurgie slouží k úpravě vrozených nebo získaných kosmetických vad člověka. Tedy aby uvedla některé nežádoucí, nezvyklé nebo atypické rysy člověka, jako jsou např. velký a křivý nos, odstálé uši či malá nebo asymetrická prsa do souladu s představami daného jedince, či aby je upravila tak, aby zapadly do širokého rozsahu zvyklých či všeobecně přijatelných norem odpovídajících dané době a místu a dále aby zkorigovala projevy poruch životosprávy, těhotenství nebo stárnutí apod. (vrásky, pleše, povolenou kůži, poklesávající prsa, nadváhu ...a další).

³⁷ BRYCHTA, Pavel. *Estetická plastická chirurgie a korektivní dermatologie*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-802-4707-952 str. 3

³⁸ [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.plastickachirurgie.com/co-je-plasticka-chirurgie-f28.html>

6.2 Vývoj plastické chirurgie ve světě a v Čechách

První zmínka o provedené plastické operaci je datována již někdy kolem roku 600 př. n. l. a byla provedena indickým chirurgem Sushrutem, který provedl náhradu nosu čelním lalokem a tím se stal průkopníkem tzv. indické plastiky nosu. V pozdější době – antice docházelo k úpravám jizev, poraněných uší a nosů, a to převážně u bojovníků po gladiátorských zápasech. Ve středověku je výraznou osobností Ital Gasparo Tagliacozzi, který se proslavil technikou plastiky nosu pomocí podpažního laloku a je tak považován za „otce“ moderní plastické chirurgie. Mezi další slavné osobnosti tohoto odvětví patří nepochybně i Karl Ferdinand von Grafe, který jako německý chirurg žijící v Polsku poprvé použil termíny „plastická chirurgie“ a „rhinoplastika“ (což je odborný název pro plastiku nosu), a také se mu jako jednomu z prvních podařilo úspěšně operovat vrozený rozštěp rtu. Za prvního amerického plastického chirurga je považován John Peter Mettauer, který provedl průlomovou plastickou operaci rozštěpu patra nástroji, jež sám navrhl a uzavírá éru 19. století.³⁹

Na začátku 20. století dochází ke skutečnému rozmachu plastické a estetické chirurgie, tak jak ji známe dnes. Nejslavnějšími průkopníky v plastické chirurgii tohoto století jsou jednoznačně bratřenci Sir Harrold Delf Gillies a Sir Archibald McIndoe. První ze jmenovaných je spojován se založením moderní plastické chirurgie, přičemž se věnoval víceméně pouze plastikám zohydřených vojáků poraněných ve válce. Po založení prvního oddělení plastické chirurgie v Anglické nemocnici se zaměřením na obličejové operace byla po jeho službách taková poptávka, že kapacita nemocnice ani zdaleka nestačila a doktor Gillies byl nucen přesunout se do kapacitně komfortnějšího prostředí, kde kromě toho, že se svým týmem provedl nejméně 11 000 operací, také dál usilovně pracoval na nových postupech, cestoval po světě, přednášel a předával svůj odkaz dalším generacím.⁴⁰

V roce 1930 započali chirurgickou praxi oba bratřenci společně a dosahovali neuvěřitelných výsledků zejména v rekonstrukci a rekonvalescenci popálených osob. Bohaté zkušenosti s popálenými letci za druhé světové války vynesly McIndoovi pozici konzultanta u Royal Air Force. „McIndoe byl brilantní a rychlý chirurg. Zavedl nejen nové operační

³⁹ BRYCHTA, Pavel. *Estetická plastická chirurgie a korektivní dermatologie*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-802-4707-952 str. 4

⁴⁰ Tamtéž str. 5

techniky, ale rozpoznal též význam rehabilitace.⁴¹ Za svou celoživotní práci získal po válce několik státních i zahraničních ocenění.

Z Českých plastických chirurgů minulého století stojí určitě za zmínku František Burian. Úspěšný vědec a chirurg oplývající zručností, která ho vynesla mezi nejslavnější chirurgy té doby nejen u nás, ale i v zahraničí. V první polovině 20. století byl pro něj zřízen Ústav plastické chirurgie v Praze, který se postupem času stal základnou specializované kliniky plastické chirurgie. „Kromě specializace na popáleninová zranění se začalo oddělení rozrůstat o léčení nemocných se zevními vrozenými vadami obličeje, genitálu, končetin a trupu. Postupem času byla přidána i estetická chirurgie a v průběhu několika dalších let byla díky zásluze Františka Buriana vytvořena pracoviště plastické chirurgie také v Brně, Bratislavě a Košicích.⁴²

6.3 Populární plastické operace v současnosti

Z dostupných zdrojů statistik jednotlivých klinik plastické chirurgie v České republice můžeme vyčíst nejhojněji podstupované chirurgické zákroky. V následujícím textu budou rozebrány ty dle tabulek nejoblíbenější.

6.3.1 Facelifting

„Facelifting je velmi efektivní a tradiční metoda v estetické plastické chirurgii, která směřuje k mladistvějšímu výrazu obličeje, redukci vrásek a ‚*nazolabiálních rýh*‘. Historie této operace je více než stoletá.“⁴³ Způsoby provádění této operace se postupem času zdokonalovaly a chirurgové přicházeli s lepšími a efektivnějšími způsoby, jak dosáhnout požadovaného výsledku s minimálními viditelnými zásahy do kůže obličeje. Vzhledem k pokroku faceliftingu za posledních několik let můžeme očekávat, že se tato metoda bude nadále zdokonalovat a vyvíjet.

⁴¹ BRYCHTA, Pavel. *Estetická plastická chirurgie a korektivní dermatologie*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-802-4707-952 str. 5

⁴² Tamtéž str. 10

⁴³ Tamtéž str. 65

6.3.2 Abdominoplastika

Tato operace je velice populární hlavně u žen středního věku, spočívá v odstranění přebytečného tuku v břišní oblasti. Znatelně vyklenuté - povislé břicho může mít za následek buď těhotenství, nebo například výrazná redukce hmotnosti. Tomuto druhu estetické chirurgie předcházely operace kýly, na kterou plynule navázalo odstranění kýly společně s povislou kůží a přebytečným tukem. „Také u této operace docházelo k optimalizaci jizev a též k rozsáhlejší preparaci kůže a podkožního tuku a dále k manipulaci s hlouběji uloženými tkáněmi v tomto případě břišní stěnou, která začala být zpevňována korekcí břišních svalů.“⁴⁴

6.3.3 Operace nosu - rhinoplastika

Ačkoli je operace nosu choulostivou záležitostí - vzhledem k tomu, že se jedná o operaci v oblasti obličeje, je operací hojně využívanou. Nos je centrem obličeje a dává mu celkový vzhled a výraz, pokud s ním je něco esteticky v nepořádku, je to na první pohled znatelné. Ačkoli je operace nosu jednou z nejstarších plastických operací, je velice náročná a vyžaduje znalosti, zkušenosti, zručnost a technické zvládnutí operace. Typů a tvarů nosů je celá řada a vychýlení se od normálního zjevu nosu, jeho různé deformace či nepřírozené tvary mohou být vrozené nebo i získané například úrazem.⁴⁵

6.3.4 Liposukce

Liposukcí označujeme techniku odsávání podkožního tuku pomocí tenké kovové kanyly a následnou redukci a tvarování ošetřené partie. Po odsátí tuku z požadovaného místa se kůže začne smršťovat, dochází k úbytku tělesného obvodu, úbytku hmotnosti a například redukci celulitidy. Liposukce je prováděna za účelem úpravy tělesných proporcí – opět zejména u žen, které nejsou spokojeny se svou siluetou.⁴⁶ Ačkoli byla tato praktika vyvinuta poměrně nedávno, je rozšířena po celém světě a patří mezi nejčastěji prováděné plastické operace. Neustále se vyvíjí a v současné době vznikla i její neinvazivní odnož – kavitace.

⁴⁴ Tamtéž str. 67

⁴⁵ [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.perfectclinic.cz/>

⁴⁶ BRYCHTA, Pavel. *Estetická plastická chirurgie a korektivní dermatologie*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-802-4707-952 str. 68

6.3.5 Kavítace

Je v podstatě nová forma liposukce, kterou od původního provedení dělí v zásadě jen fakt, že klasická liposukce je prováděna interně pomocí jehly, kdežto kavítace využívá ultrazvuku aplikovaného vně – na kůži. Pomocí horké hlavice ultrazvukového přístroje je ošetřované místo silou masírováno, ultrazvukové vlny působí na podkožní tukové buňky, které jsou těmito vibracemi odbourávány, pleť je vyhlazována a dochází k viditelnému úbytku celulitidy. Tato metoda je bezbolestná a velice efektivní.⁴⁷

6.3.6 Voperování implantátů – plastika prsu

Plastická operace prsu je nejznámější a ženami nejvyužívanější plastickou operací u nás i ve světě. Ňadra patří k základním fyzickým genderovým znakům ženy. Velikost a tvar prsou významně ovlivňuje jejich sebevědomí. Možnost nechat si je zvětšit, zmenšit nebo upravit jejich tvar je tedy skutečně vítanou záležitostí moderního světa. V případě zvětšení prsu nebo modelaci povislých prsou se používá speciálních implantátů, které jsou umístěny pod prsní žlázu nebo pod sval.⁴⁸

6.3.7 Použití implantátů – plastika hýždí

Probíhá naprosto stejně jako plastika prsu s tím, že implantáty se vkládají do hýždí či stehen. Požadovaným výsledkem je buď pevné kulaté pozadí či v extrémních případech silueta ženy jako Věstonické Venuše. Tuto operaci využívají klientky, které nejsou spokojené se stávajícím pozadím nebo chtějí dát najevo svou ženskost.⁴⁹

⁴⁷ [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.kavitace.pro/>

⁴⁸ Tamtéž

⁴⁹ Tamtéž

6.4 Použití laseru v medicíně a estetické plastické chirurgii

„Zavedení použití laseru do plastické chirurgie je jedním z nejvýznamnějších milníků 20. století.“⁵⁰ Použití laseru má na rozdíl od klasického chirurgického zákroku pozitivní vliv na estetiku oblasti, jež je podstupována zákroku. První oblastí, kam lasery pronikly, bylo oko a plastická operace odborně nazývána jako oftalmologie, později se však využití laseru rozšířilo na další oblasti těla a začalo být hojně využíváno v dermatologii nebo například neurologii. V současné době velká část plastických operací provádí pomocí laseru, vzhledem k již zmíněné šetrnosti a efektivnosti.⁵¹

6.5 ‚Motivace‘ k výkonu plastické operace:⁵²

Samozřejmě každý člověk má svůj subjektivní důvod, proč podstoupit vizuální úpravu pomocí plastické chirurgie. Následující rozdělení je jakýmsi shrnutím základních a nejčastějších důvodů, proč lidé navštíví ordinaci plastického chirurga.

6.5.1 Psychologicko-estetické důvody

Ty v zásadě odráží obavy z nedostatku přitažlivosti a atraktivity. Do této skupiny pacientů můžeme zařadit ty s nižším sebevědomím a sebehodnocením, kteří negativní postoj ke své osobě ještě podněcují srovnáváním se s například herci, modelkami z časopisů nebo protagonisty v reklamách. Obava ze ztráty atraktivity nejčastěji pramení na základě viditelných projevů stárnutí u žen – plastické operace tedy konkrétně v této skupině slouží k celkovému omlazení vzhledu. Motivace chirurgické úpravy vzhledu žen a mužů se ale v zásadě v dnešní době moc neliší. Ženy se chtějí cítit více atraktivní v sociálním prostředí a muže také motivuje hodnocení jejich okolí.⁵³

6.5.2 Rekonstrukční důvody

⁵⁰ BRYCHTA, Pavel. *Estetická plastická chirurgie a korektivní dermatologie*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-802-4707-952 str. 74

⁵¹ BRYCHTA, Pavel. *Estetická plastická chirurgie a korektivní dermatologie*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-802-4707-952 str. 9

⁵² Tamtéž str. 73

⁵³ Tamtéž str. 74

Přivádějí na oddělení plastické chirurgie pacienty, kteří prodělali úraz nebo jsou po jiném zdravotním zákroku, který se negativně odrazil v jejich vzhledu. Jejich motivací je tedy estetická úprava vizáže, aby se buď přiblížili průměrnému – normálnímu vzhledu, nebo se navrátili zpět k svému původnímu vzezření. „Mezi nejčastější operaci tohoto druhu patří modelace prsu po jeho onkologickém odstranění nebo úprava odstávajících uší či výrazně křivého nosu.“⁵⁴

6.5.3 Funkční důvody

Funkční důvody jsou čistě lékařského hlediska, kdy pacient není bez plastického zákroku schopen plně využívat daný orgán či tento není schopen plnit svou funkci správně – tak jak má. Mezi zákroky prováděné z funkčních důvodů patří například operace očních víček při jejich neúplném dovírání, operace genitálií u žen ale také mužská obřízka.

⁵⁴ BRYCHTA, Pavel. *Estetická plastická chirurgie a korektivní dermatologie*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-802-4707-952 str. 75

8 CÍL VÝZKUMU

Cílem praktické části bakalářské práce bylo zjistit, zda se ženy snaží přiblížit ideálu krásy, jenž je předkládán, a pokud ano, zda si to uvědomují. Mimo to bylo cílem zjistit, co jsou ženy schopné pro ono přiblížení se tomuto ideálu udělat a zda jsou spokojené samy se sebou.

Teoretická část poskytla informace potřebné k pochopení problematiky a osvětlila základní principy, jimiž se ženy řídí a možnosti, které mají v moderním světě k dispozici k přiblížení se ideálu krásy a současně zvýšení sebevědomí a své hodnoty ve společnosti, na trhu.

Praktická část byla zkonstruována za pomoci polo-strukturovaných interview, ve kterých byly mladým ženám ve věku 20-25 let pokládány otázky v logickém uspořádání tak, aby byly získány odpovědi na základní cíle výzkumu. Vzhledem k tomu, že je výzkum velice subjektivní, nelze ho bohužel uplatnit na celý vzorek populace. Cílem však bylo provést analýzu na základě vzorku a poukázat na možné obecné rysy. Tedy lépe pochopit problematiku z pohledu vybraných zástupkyň populace českých žen.

7.1 Výzkumný soubor

Jak bylo výše zmíněno, výzkum proběhl ve vzorku mladých českých žen ve věkovém rozmezí 20-25 let. Žádná konkrétní podmínka pro výběr vzorku nebyla stanovena, proto jsem vybrala ženy ze svého blízkého okolí na základě svého vlastního uvážení – tedy prostým záměrným výběrem. Kontaktování zúčastněných žen a následně i samotné rozhovory proběhly v jeden týden. Ženy se mezi sebou neznají, vyrůstaly v rozdílném prostředí a jsou rozdílného vzhledu.

Všechny ženy byly sdílné a ochotné zodpovědět na pokládané otázky. Všechny souhlasily s použitím jejich odpovědí k výzkumu a uveřejnění jejich odpovědí v příloze této práce a dále souhlasily i se zveřejněním svých křestních jmen. Bohužel, dvě z pěti žen nesouhlasily s uveřejněním svých fotografií, které by této práci byly nepochybně přínosem a posloužily by jako určité měřítko, které by čtenáři mohlo pomoci posoudit, zda je jejich případná spokojenost či nespokojenost oprávněná či je jen výplodem současné moderní doby.

7.2 Použité metody

Pro tento výzkum byl zvolen kvalitativní výzkum pomocí polo-strukturovaného interview. S pěti ženami byl veden rozhovor obsahující 15-20 otázek a trval průměrně tři čtvrtě hodiny. Rozhovory ženy poskytovaly v prostředí jim příjemném a jeho volba byla přenechána na jejich rozhodnutí. Dvě ženy jsem navštívila v domácím prostředí, další na neutrální půdě v kavárně a poslední dvě na univerzitních kolejích, kam se za mnou ochotně dostavily.

Před samotným začátkem rozhovoru byly dotazované seznámeny s tématem práce, s cílem výzkumu, přibližně věděly, jaké otázky jim budou pokládány, a byly ujištěny, že zaznamenané odpovědi budou použity pouze do tohoto výzkumu a že nebudou zveřejněny žádné osobní údaje, které by je mohly jakkoli poškodit. Po sdělení těchto základních informací souhlasily s nahráváním rozhovoru na diktafon, který ho nejen ulehčil, ale i urychlil.

Po uskutečnění rozhovoru byly těmto ženám nabídnuty výsledky výzkumu společně s finální podobou práce, čehož nevyužila ani jedna z aktérek.

7.3 Zpracování dat

Rozhovory byly po nahrání přepsány doslovně do počítače a následně byly zpracovávány pomocí otevřeného kódování. „Při otevřeném kódování je text jako sekvence rozbit na jednotky, těmto jednotkám jsou přidělena hesla a s takto nově pojmenovanými fragmenty textu potom výzkumník dále pracuje.“⁵⁵ Konkrétním druhem této metody byla zvolena tzv. metoda v ruce, která, jak uvádí Švaříček, slouží k snazší a systematictější kategorizaci vytvořených kódů. Z interview byly vybrány čtyři základní kategorie, jež byly následně rozebrány.⁵⁶

⁵⁵ ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0, str.211

⁵⁶ Tamtéž str. 211

7.4 Kategorie vytvořené otevřeným kódováním:

- ideál krásy
- péče o vzhled
- vlastní spokojenost
- plastická chirurgie

9 VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ

Tato kapitola slouží ke shrnutí a vyhodnocení jednotlivých kategorií. Za techniku byla zvolena tzv. technika „vyložení karet“. Ta spočívá v tom, že výzkumník „kategorie vzniklé skrze otevřené kódování uspořádá do nějakého obrazce či linky a na základě tohoto uspořádání sestaví text tak, že je vlastně převyprávěním obsahu jednotlivých kategorií.“⁵⁷

8.1 ‚Ideál krásy‘

V tomto segmentu byly ženám pokládány otázky týkající se názoru na ideál krásy v současnosti, zda s ním souhlasí, kdo ho udává a jak si konkrétně představují, že vypadá ideální žena.

Klára uvedla: *„Ideál krásy vnímám jako krásnou ženu, která je spokojená sama se sebou a nejsou na ní vidět žádné starosti, ba naopak má čas o sebe pečovat a nestresuje se.“* Konkrétně by ideální ženu popsala takto: *„Můj názor na ideální ženu, no určitě krásná, vysoká, lehce opálená blondýnka s vlnitými vlasy a modrýma očima, vysportovaná postava, zdravě vypadající a plná energie, větší poprsí a taky specifické rysy v obličeji.“*

Denisa řekla: *„Já myslím, že se vyskytují extrémy, od vychrtlosti až po implantáty úplně všude, viz. Kim Kardashian. Obojí si myslím, že je špatně, ale bohužel ideální není nic mezi, takže je na ženách, kterou z těchto dvou možností si vyberou.“* Ideálně vypadající ženu potom vidí takto: *„Hlavně by to chtělo zadek tak akorát, nic moc hubeného a myslím, že spouště mužů se líbí spíše přirozená žena než umělá.“*

⁵⁷ ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.s.226

Michaela uvedla, že: „*Ted' si myslím, že ideál krásy jsou přední modelky Victoria's Secret a konkrétně, no určitě dlouhé vlasy, kulatej nebo oválnej obličej, prsa Céčka, útlej pas, boky k prsům – taková ta hodinová postava, dlouhé nohy, opálenější pleť, prostě snědší - tmavší typ.*“

Zdena na tuto problematiku měla velmi jasný názor: „*No ideál krásy, to jsou hubený holky v časopisech ☺, to se mi ale vůbec nelíbí, nesouhlasím s tím.*“

Poslední názor zazněl od Petry a v podstatě se shodoval s ostatními dotazovanými dívkami: „*V dnešní době ten ideál krásy je opak, než to bývalo dřív, dřívě byly hezký křivky a ted' se to všechno zmenšuje a musíme hubnout, protože jinak bychom bohužel nezapadly.*“ K přesnému popisu ideální ženy uvedla toto: „*Zásadní jsou dlouhé husté vlasy, blondýny už asi nefrčej, takže spíš do tmavší barvy, úzký pas, obličej oválný, plné rty určitě, vysoká, prsa tak dvojky, velký už taky podle mě moc neletěj, pas spíš užší, boky trošku širší – ženský, hezkej zadek, hubený dlouhý nohy.*“

Hned z úvodní otázky rozhovoru vyplynulo, že si ženy jako ideál krásy představují štíhlou, vysokou, krásnou ženu s hustými vlasy a dlouhýma nohama, která nemá žádné starosti a pečuje o sebe. Michaela zmínila v odpovědi topmodelky *Victoria's Secret*, jež v dnešní době představují hyper reálný výjev krásy, kterému se v podstatě nelze reálně přiblížit. Zajímavá byla odpověď Petry, která zmínila, že „*velký prsa neletěj*“ a tím opět nevědomky upozornila na pomíjivost tohoto tématu a časovost, kdy se ideál krásy neustále mění a opakovaně se dostávají do popředí ikony, jejichž charakteristické znaky a symboly jsme zaznamenali již dříve v průběhu dějin. Jediná z žen uvedla jako ideál krásy i opak dnešních štíhlých modelek, a to Kim Kardashian, která je proslulá plnými tvary, které dokonce podpořila plastickou operací hýždí, jež jim dodala několikanásobně větší tvary. Všechny ženy se shodly na tom, že ideál krásy určují média, a to buď sama na základě svého rozhodnutí, nebo za pomoci excesů a zviditelňováním se celebrit.

8.2 ‚Péče o vzhled‘

Dalším segmentem byla péče o vzhled. Konkrétně byly pokládány otázky, kolik času denně stráví ženy nad svou vizáží, co používají za kosmetické přípravky, zda se nechávají ovlivňovat zaručenými prostředky v reklamě k dosažení požadovaného efektu atp.

Klára nám svou každodenní péči popsala takto: *„Než odcházím do práce nebo do školy tak na pleť použiju krém a make-up a decentní líčení, aby se mě nikdo nelekl. Přes den nijak make-up neupravuji a večer se odličím, použiji čistící mléko a pleťovou vodu s výtažky z konopí. Při sprchování používám peelingový sprchový gel.“*

Denisa na tom byla podobně, nijak to s denním líčením nepřehání a její odpověď byla následující: *„Já to až tak moc neřeším, ráno základní hygiena, potom lehký pudřík na obličej, zuby si čistím několikrát denně, večer se odličím ve sprše a hydratace celého těla tělovým mlékem, to je základ! Vlasy stříhám 3x do roka, používám šampon někdy kondicionér, když je čas a chuť, příležitostně i vlasovou masku.“*

Michaela má denní péči o sebe poněkud náročnější, její denní úkony zabírají více času než předchozím dvěma respondentkám, uvedla, že: *„Ráno vstanu, čistím si zuby, umyju si obličej, make-up, řasenka, stíny, pudr, tvářenka, učešu se, deodorant to je základ, voňavka, přes den se tak 3x přemaluju, večer klasika sprcha, umýt vlasy, oholit všechno, hydratovat pokožku a takhle denně. Vlasy jsou důležité, takže šampon kondicionér a tak dále, musí tam být ale mateří kašička, tužidlo a mám olej na vlasy na konečky, ale to spíš když si vzpomenu.“*

Zdena měla ze všech dotazovaných denní péči nejjednodušší: *„Ráno vstanu, učešu se, vyčistím si zuby, namaluju si řasy a stačí, večer sprcha, občas i ráno abych byla svěží“*

Petra na tom byla podobně jako první dvě slečny: *„Ráno vstanu, osprchuju se, naličím se – make-up, řasenka, večer se odličím, osprchuji se, občas si dám pleťovou masku, ale jinak o sebe nijak extra nepečuju.“*

Z odpovědí druhé kategorie můžeme vyčíst překvapivý fakt, a to ten, že extrémní péči provozuje denně pouze jedna z dotazovaných žen. Ostatní sice také svůj vzhled uměle upravují pomocí kosmetických přípravků, líčení však berou střídmě a nepřehánějí to s ním. Ohledně odpovědí na reklamu a nabídky zaručeně fungujících produktů, opět se všechny respondentky shodly na stejné odpovědi, a to, že by se určitě zlákat nechaly. Tři z nich

dokonce uvedly, že pokud se jedná o přípravek na vlasy, neváhají, a i v případě, že je cena vyšší než u ostatních produktů, přípravek vyzkouší.

8.3 ,Vlastní spokojenost‘

Třetí segment se zabývá spokojeností žen se svým vzhledem. Kromě toho, zda jsou ženy se sebou spokojené, obsahoval například otázky, zda si myslí, že jsou sebevědomé a vystupují tak, zda mají ženy sociální sítě, zda jsou rády obdivované nebo zda by na sobě něco chtěly změnit.

Klára uvedla, že sebevědomá určitě není a ke svému vzhledu či jeho úpravě řekla konkrétně toto: *„Snažím se být sebevědomá, ale bohužel nejsem. Pořád je co vylepšovat. Zrovna o víkendu jsem kontaktovala pár klinik ohledně přišití odstátých uší tzv. otoplastika. Už od malička mi odstávají uši, a proto do společnosti nenosím žádné vyčesané účesy ani culíky.“*

Denise naopak sebevědomí nechybí, dle jejích slov je to však zdravé sebevědomí, které potřebuje každá žena a řekla nám toto: *„Jsem určitě zdravě sebevědomá, znám své nedostatky a znám své přednosti. Když to ale vezmu kolem a kolem, tak jsem se sebou určitě spokojená.“*

Michaela na to měla opět jiný pohled než první dvě slečny a rozebrala otázku na spokojenost následovně: *„V rámci možností spokojená, záleží na tom, kde se zrovna nacházím, ve škole třeba nemám problém, ale kdybych se ocitla někde ve společnosti na akci, která by měla nějakou úroveň, tak tam už bych se asi necejtila nejlíp. No tak mohla bych zhubnout, mít větší prsa a tak, ale v rámci možností jsem spokojená.“*

Zdena sice sebevědomá je, ale řekla: *„Určitě bych na sobě změnila, chtěla bych trošku větší zadek a užší pas...“*

Petra uvedla, že sebevědomá je, ale po pár větách zmínila: *„Vlastně jak se to vezme, jak v čem, ve vzhledu vím, že mám nedostatky...“*

Všechny dívky na otázku, zda jsou rády obdivované, odpověděly shodně, a to silným souhlasem. Všechny odpověděly okamžitě a nejčastější odpovědí bylo *„to určitě jsem, asi jako každá žena“*. Respondentky chtějí být krásné, aby byly obdivované a líbily se. To je

základním stavebním kamenem při hledání odpovědi na otázku, proč ženy dobrovolně podstupují bolestivé úpravy vzhledu, líčí se a pečují o sebe tak, aby se přiblížily ideálu krásy. Téměř ve všech odpovědích se vyskytovala zmínka o „nedostacích“ či „mezerách“ ve vzhledu, z čehož je evidentní, že ženy se posuzují na základě porovnávání se s ideálem krásy. Nedostatky ve vzhledu v podstatě neexistují, všechny vizuální osobnostní rysy patří k naší charakteristice a souvisí i s naším ‚Já‘ - naší osobností. Ženy jsou dobrovolně svolné měnit vzhled a riskovat ztrátu své jedinečnosti, pouze na základě tlaku společnosti, a tak, aby vypadaly jako vzor, který je jim momentálně předkládán.

8.4 ‚Plastická chirurgie‘

Poslední kategorie se týkala oblasti plastické chirurgie a ženám tedy byly pokládány otázky týkající se chirurgické úpravy jejich vzhledu. Pokládaných otázek nebylo málo, ženy byly dotazované například, zda nějakou plastiku již mají, zda by ji dobrovolně podstoupily, co by si nechaly upravit, případně zda by podstoupily plastiku kvůli svému partnerovi.

Klára je jedinou z dotazovaných slečen, jež plastiku má, okomentovala to slovy: *„Podstoupila jsem plastiku zvětšení poprsí pomocí implantátů tzv. augmentaci. K tomuto zákroku jsem se rozhodla, protože jsem neměla štěstí na bujný dekolt a měla jsem z toho mindráky. A v budoucnosti po dětech budu chtít určitě podstoupit ještě jednu operaci zvětšení prsou, protože už teď mi přijdou malá.“*

Denisa měla na věc poněkud odlišný názor: *„Ze zdravotních důvodů ano, například já mám větší prsa, takže předpokládám, že nebudou držet tam, kde mají, a časem bych mohla mít problémy se zády, takže tam bych o tom třeba i přemýšlela, nebo estetickou úpravu, kdybych měla něco viditelně v obličeji, co by mi vadilo, tak bych si to nechala odstranit, ale jinak ne.“*

Michaela se sice plastickou operací pyšnit nemůže, avšak dle jejího názoru by časem přemýšlela i nad již zmiňovanou plastikou prsu – augmentací, řekla k tomu: *„Určitě prsa by mi nevadily větší, pokud bych na to měla finance, asi bych o tom časem vážně přemýšlela.“*

Zdena zprvu rezolutně jakoukoliv plastickou operaci odmítla, později však připustila, že pokud by na ni partner naléhal a opravdu mu na tom záleželo, byla by ochotná plastiku podstoupit. A poslední Petra zmínila, že se plastické operace sice nebojí, protože dle jejích slov v dnešní době již nemohou být žádná velká rizika při těchto zákrocích, plastickou operaci

by však podstoupila jedině, aby zmírnila projevy stárnutí. Jako příklad uvedla operaci očních víček.

Z odpovědí poslední kategorie je patrné, že ženy dávají velký význam svým nadrům, tři z pěti žen by o plastice prsu uvažovalo, jedna ji již dokonce prodělala. Prs je symbolem ženství již od dávných dob a dle statistik a průzkumů veřejného mínění je plastika prsu opravdu jedním z nejpoblárnějších chirurgických zákroků u nás. Všechny ženy se shodly na tom, že by plastiku podstoupily, ačkoli některé s obavami. Čtyři z pěti žen by za žádnou cenu nepodstoupily plastickou operaci na žádost partnera. Jediná Zdena konstatovala, že pokud by na tom partnerovi záleželo, plastiku by podstoupila. Zde můžeme pozorovat rozpor vzorku žen, z nichž se část přiklání k váze vlastního rozhodnutí a na druhé straně ženu, která by se podrobila maskulinnímu řádu (vyvýšila by potřeby a spokojenost muže) a podstoupila by zásah do své individuality kvůli partnerovi.

8.5 Interpretace výsledků

Jak již bylo zmíněno, výzkum byl prováděn na relativně malém vzorku žen v omezené věkové skupině, tudíž slouží jako ukazatel možných obecných rysů žen České populace. Samozřejmě je také zásadní přihlédnout k faktu, že forma interview počítá se subjektivitou odpovědí. Zajímavé však bylo, že dotazované ženy – ačkoli se neznají, mají jiné zájmy a pochází z rozdílného prostředí, se na odpovědích a v názorech shodovaly. Všechny respondentky se přibližně shodly na tom, jak vypadá ideálně krásná žena. Všechny ženy o sebe esteticky pečují – tedy se líčí a starají se o své vlasy a nehty z čehož je patrné, že je pro ně důležitý jak vztah k vlastnímu tělu, tak sebezprezentace.

Pokud si to vyložíme ze strany druhé a prozkoumáme-li problematiku hlouběji, dle základních tezí stanovených Pierem Boudiem⁵⁸, můžeme všechny tyto úkony přisoudit zaběhnutým společenským stereotypům, které jsou v ženách tak hluboko zakořeněny, že je automaticky považují za své. Dá se tedy říci, že ačkoli si ženy myslí, že pečují o svůj vzhled na základě vlastního svobodného rozhodnutí, neuvědomují si, že každá žena je již od útlého věku „poženšťována“. Výchova ji usměrňuje upíráním či odrazováním od mnohých činností, jež se nezdají být typicky ženské - jsou příliš mužské, než aby je vykonávala žena. Tlakem

⁵⁸ BOURDIEU, Pierre. *Nadvláda mužů*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-775-5

rodiny a okolní společnosti se učí, jak být tou ‚správnou ženou‘ a tento společností vytvořený model určené role si žena v průběhu let osvojí a přijme za svůj.

Z Bourdieua výkladu tedy vyplývá, že všechna tato důsledná péče o vzhled pramení ze sociálního postavení ženy, jež klade důraz především na fyzickou krásu a vystupování, což se diametrálně liší od postavení muže. Ten byl od pradávna brán jako ten schopnější, kterému přísluší vykonávat obtížná a intelektuálně náročná povolání a činnosti, ve kterých může dát na odiv své schopnosti. Žena je oproti tomu ‚pouze‘ krásná. V důsledku tohoto tlaku společnosti je pro ni tedy jednodušší vydobýt si společenské uznání typickou ženskostí, udržovaným vzhledem a vystupováním, než se snažit o přijetí společností na základě například vlastních úspěchů.

Zajímavý faktem shledávám, že ač jsou ženy v dnešní době dostatečně emancipované a schopné se zaopatřit samy, stále tíhnou k úspěšným movitým mužům a podrobují tomu právě svůj vzhled. Samy sebe tedy staví do role ženy, která bude po boku muže spíše na odiv fyzickou krásou než vlastními vybudovanými úspěchy. Můžeme jen polemizovat, zda je to dáno právě stereotypy zaběhnutými z hluboké minulosti, výchovou nebo vlastním rozhodnutím.

Když se vrátíme zpět k výzkumu, kromě jedné dámy jsou všechny se svým vzhledem spokojené, na druhou stranu si každá z žen uvědomuje nějaké své nedostatky nebo považuje za negativní tu část těla, se kterou není spokojená a za účelem této spokojenosti a zadostiučinění by byly schopné podstoupit i plastickou operaci. Zda tento postoj plně potvrzuje Bourdieho tezi s jistotou říci nelze, je však nadmíru zajímavé, že některé respondentky bez váhání souhlasily s možnou chirurgickou úpravou vzhledu jen proto, aby uspokojily přání partnera. Ačkoli vzorek není početný, odpovědi posloužily k tomuto výzkumu dostatečně a práce může posloužit jako základ pro další výzkum.

ZÁVĚR

Práce se zabývala problematikou ideálu krásy v současnosti. V teoretické části jsem shrnula zásadní milníky z dějin krásy a vytvořila stručný přehled vývoje kultu krásy napříč historií. Dále jsem se zabývala kosmetickými – chirurgickými úpravami těla, kdy jsem rozebrala nejpopulárnější a nejnámější zákroky, které si ženy nechávají provádět.

Praktická část byla konstruována na základě kvalitativního výzkumu, za pomoci polo strukturovaných interview ve vzorku českých žen. Zjišťovala jsem, zda jsou ženy se svým vzhledem spokojené a pokud ne, co by byly schopné udělat/podstoupit, aby tomu tak bylo – zda by podstoupily plastickou operaci a byly tak ochotné riskovat vlastní zdraví či nevratné negativní dopady na jejich vzhled.

V začátcích psaní této práce jsem měla dojem, že fakt, že o sebe ženy pečují, je pozitivní, že je správné, že se žena líčí a že jí záleží na svém vzhledu. Neschvalovala jsem sice plastické operace za účelem přiblížení se nějakému konkrétnímu ideálu krásy, který nám je zrovna předkládán, ale podporovala jsem ženy, které podstoupily nebo chtěly podstoupit plastickou operaci například prsou, protože jsem na ně nahlížela jako na nespokojené a vnitřně nedoceněné osobnosti, kterým chirurgická úprava pomůže ke spokojenějšímu životu, většímu sebevědomí a méně kritickému sebehodnocení.

Studiem literatury, sbíráním informací a ponořením se hlouběji do tématu jsem však od této myšlenky upouštěla. Zásadním podnětem pro přehodnocení mého postoje bylo provázání této problematiky se symbolickým násilím, kdy jsem začala přemýšlet nad pravými důvody, které ženy vedou k tak svědomité péči o vzhled. Patrně si většina z nich ani neuvědomuje, proč považují za normální pečovat o svou fyzickou stránku. Je to naprosto stejné jako zamyšlení se nad důvody, proč si ženy volí spíše humanitárně založené obory a muži tíhnou spíše k oborům k technickým. Nebo proč žena zastává i v dnešní moderní společnosti práce podobné domácím pracím (služby, péče, výuka). Dívčím v mladém věku je vštěpováno, která povolání jsou pro ně vhodná a která nikoliv, což udržuje genderově rozdělenou strukturu společnosti.

Naprosto mě však od předchozího mylného názoru oprostily rozhovory s dotazovanými ženami, které jsou, bez ohledu na vzhled, všechny do jedné krásné a mají

naprosté právo být spokojené samy se sebou. Bohužel tlak dnešní doby a velká váha, která je připisována vzhledu tlačí ženy dělat něco, co jim ubírá na jejich jedinečnosti, a to je dle mého názoru nesmírná škoda.

POUŽITÁ LITERATURA

- BOURDIEU, Pierre. Nadvláda mužů. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-775-5
- BRESSER, H. Krása a zdraví kůže. Praha: Dobra&Fontána, 2001. ISBN 80- 86179-24-9
- BRYCHTA, Pavel. Estetická plastická chirurgie a korektivní dermatologie. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-802-4707-952
- CROOKOVÁ, M. V zajetí image těla. Oldag, 1995. 128 s. ISBN 80-85954-02-8
- DOUGLAS, M. 1966. Purity and Danger. London/New York: Routhledge
- ECO, Umberto. Dějiny krásy. Vyd.1. Praha: Argo, 2005, 439 s. ISBN 80-720-3677-7
- ECO, Umberto. Dějiny ošklivosti. Vyd. 1. Praha: Argo, 2007, 455 s. ISBN 978-80-7203-893-0
- ETCOFFOVÁ, N. Proč krása vládne světu. Praha: Columbus, 2002. 260 s. ISBN 80-7249-112-1
- HAYES, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 7. Praha: Portál, 2013, 166 s. ISBN 978-80-262-0534-0
- CHRÁSKA, M. Základy výzkumu v pedagogice. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci, 1993. 257 s. ISBN 80-7067-287-0
- KOHOUT, R. a kol.: "*Základy sociální psychologie*.", CERM, 1998
- LIPOVETSKY, Gilles. *Třetí žena: neměnnost a proměny ženství*. V českém jazyce vyd. 1. Praha: Prostor, 2000, 287 s. Střed, sv. 36. ISBN 80-726-0030-3

LIPOVETSKÝ, Gilles a Lucie RYŠAVÁ. *Říše pomíjivosti: móda a její úděl v moderních společnostech*. Praha: Prostor, 2010, 425 s. ISBN 978-80-7260-229-2

ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014, 377 s. ISBN 978-802-6206-446.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum, 2008. 467 s. ISBN 978-80-246-0956-0

Tisíc a jedna noc. Orig. *Le contes des 1001 nuits*. 2013. ISBN 978-80-247-4740-8.

Roční vydání časopisu *Elle* (2014)

Historie časopisu Vogue. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z:

<http://www.iconiq.cz/historie-modnich-casopisu-vogue/>

Kosmetické zákroky. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.perfectclinic.cz/>

Kavitace. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.kavitace.pro/>

Možnosti odstranění ochlupení. [online]. [cit. 2015-05-18].

<http://www.prokrasnetelo.cz/clanky/depilace-nebo-epilace/>

Plastická chirurgie. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z:

<http://www.plastickachirurgie.com/co-je-plasticka-chirurgie-f28.html>

Životopis Jana Saudka. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z:

<http://www.saudek.com/cz/jan/zivotopis.html>

PŘÍLOHY

Příloha 1 – Rozhovor s Klárou

1. Uměla byste popsat, jak vnímáte ideál krásy? Co to vůbec je ideál krásy?

Ideál krásy vnímám jako krásnou ženu, která je spokojená sama se sebou a nejsou na ní vidět žádné starosti, ba naopak má čas o sebe pečovat a nestresuje se jako ženy v dnešní době. Ideál krásy je pro každého něco jiného, a proto je těžké ho definovat, když v něm každá vidíme něco jiného.

2. Jaký si myslíte, že je ideál krásy v současné době (konkrétně jak vypadá ideální žena)?

Pro každou ženu je ten ideál přesně opak toho, co žena má. Každá z nás chce mít to, co nemá, třeba dlouhé kudrnaté vlasy místo rovných, modré oči místo hnědých. Můj názor na ideální ženu: krásná, vysoká, lehce opálená blondýnka s vlnitými vlasy a modrýma očima, vysportovaná postava, zdravě vypadající a plná energie, větší poprsí, specifické rysy v obličejí. Má smysl pro stylové oblékání a také dostupné prostředky na to, aby si to mohla dovolit.

3. Kdo určuje jaký je ideál krásy? Média, obchodní společnosti, samy celebrity...?

Mnoho z nás se obrací právě k reklamám a celebritám a fotografiím na sociálních sítích, kde zoufale koukají na ty krásné ženy a říkají si, proč tahle nevypadám. I když všichni v podvědomí víme, že každá druhá fotka je upravená specialisty ve photoshopu, stejně se k trápení nad dokonalostí dívek na fotkách budeme vracet:D

4. Jste sebevědomá?

Ne.

5. Jste spokojená sama se sebou?

Snažím se být, ale bohužel nejsem. Pořád je co vylepšovat.

6. Máte stálého partnera?

Ano, už 6 let.

7. Je s Vámi a Vaším vzhledem spokojený?

Tvrdí, že ano. Podle fotek našich začátku jsme na tom oba po vzhledové stránce mnohem lépe. :D

8. Jak vypadá vaše denní péče o svůj vzhled (komplet)

Než odcházím do práce nebo do školy, tak na pleť použiju krém a make-up a decentní líčení, aby se mě nikdo nelekl. Přes den nijak make-up neupravuji a večer se odličím, použiji čistící mléko a pleťovou vodu s výtažky z konopí. Při sprchování používám peelingový sprchový gel.

9. Necháte se zlákat ke koupi zaručeně účinného přípravku, který vidíte v reklamě?

Asi před necelým měsícem jsem si objednala z Austrálie směs přírodních látek jako je káva, kokos, kakaové boby apod., která má zabraňovat červeným pupínkům po holení a snižuje projevy celulitidy a druhá směs má pozitivní účinky v boji proti akné. Aplikuje se to podobně jako jakýkoliv peeling. Na tyto produkty jsem nepřišla přes klasickou reklamu, ale přes aplikaci instagram. S produktem jsem velice spokojená.

10. Máte na sobě něco kosmeticky umělého? (Řasy, vlasy, gelové nehty) – pokud ano, uveďte co, a proč jste si danou věc nechala udělat.

V aktuální době mám na sobě z těchto kosmetických úprav pouze gelové nehty, které jsem ještě minulý týden měla sundané, bohužel jsem zjistila, že bez nich nejsem schopná nic pořádně udělat, takže jsem si je opět nechala nandat. Jinak jsem měla i umělé řasy v loňském roce, ale ty jsem vydržela mít pouze cca asi 4 měsíce. A také jsem měla již mnohokrát prodloužené vlasy. Ty jsem sundala před Vánočními svátky, aby si vlasy trochu odpočinuly, momentálně nemám kvůli škole čas si dojít ke kadeřnici, aby mi je opět nandala. Všechny zlepšováky jsem si nechala udělat, abych se aspoň nějakým způsobem pokusila zvýšit si sebevědomí. Vlasy jsem si nechala poprvé prodloužit asi v 16 nebo 17 letech, protože své jsem měla krátké a byla jsem velice nespokojená. Nehty ty mám také od 16let, kvůli brigádám v oblasti hostesingu jsem si své nehty nestíhala upravovat, proto jsem zvolila umělé nehty. Řasy jsem podstoupila pouze proto, že jsem to chtěla zkusit. Ušetřilo mi to čas a práci při ranním líčení, ale po sundání jsem vypadala jak vypelichané koště. Jsem ráda, že už mám řasy v rámci možností v pořádku.

11. Riskovala byste své zdraví, abyste podstoupila chirurgickou či jinou úpravu vzhledu (například možné komplikace u operace atd)?

Ano, z toho strach nemám.

12. Podstoupila byste plastiku/Máte již nějakou plastiku?

Ano podstoupila a dokonce už jsem jednu plastiku prodělala.

13. Pokud ano, proč a čeho?

Podstoupila jsem plastiku zvětšení poprsí pomocí implantátů tzv. Augmentaci. K tomu to zákroku jsem se rozhodla, protože jsem neměla štěstí na bujný dekolt a měla jsem z toho mindráky.

14. Co byste si dál nechala upravit?

Zrovna o víkendu jsem kontaktovala pár klinik ohledně přišití odstátých uší tzv. otoplastika. Už od malička mi odstávají uši, a proto do společnosti nenosím žádné vyčesané účesy ani culíky. A v budoucnosti, nebo po dětech budu chtít určitě podstoupit ještě jednu operaci zvětšení prsou, protože už teď mi přijdou malá. ☺

15. Podstoupila byste plastiku kvůli partnerovi?

Ne. Co se týká mé plastika. Rozhodla jsem se pro ni v době, kdy jsme s přítelem měli menší asi 9ti měsíční pauzu a potřebovala jsem si dokázat, že to zvládnou jak finančně, tak i sama. S přítelem jsme se začali opět scházet asi pár týdnů před operací, o které věděla jen rodina a on se to dozvěděl, až v den, kdy jsem odjížděla na kliniku. I když jsme se k sobě vrátili, tak operaci, která byla na splátky, jsem zvládla splácet zcela sama. Jsem na to hrdá. V dnešní době totiž spousta holek, co znám, si prsa nechávají zaplatit od partnerů, což svědčí o jejich nesamostatnosti.

16. Jste ráda obdivovaná?

Každý je rád obdivovaný. I když mi spousta lidí říká, že jsem dobrá v tom, co si zvládnou sama na sobě vylepšit a zaplatit. Tak stejně té chvále nevěřím, jak jsem psala, nemám sebevědomí. I když v jednom z mých tetování je že „Věřím sama v sebe“, tak je to myšleno na školu, vztah s přítelem a ~~na~~ ve své cíle, ale ne ve svůj vzhled.

17. Dělá Vám dobře obdiv vaší maličkosti na sociálních sítích?

Na sociálních sítích se nijak nepropaguji, nebo nevím jak to napsat. Facebook bych už dávno smazala, kdybych ho nebrala jako spojovací článek mezi mnou a spolužáky. Ve svých fotkách nemám naschvál vyfocené poprsí nebo svá tetování. Nepotřebuji na jednu stranu, aby všichni koukali, kde co mám. Pro mě je důležité, že já vím, kde co mám. Nedělám nic z toho pro své okolí, ale pro sebe.

18. Setkala jste se někdy s tím, že vám vzhled pomohl/zabránil v kariérním postupu, v práci nebo ve škole?

Asi nejspíš ne. Nepamatuji si, že by mi něco pomohlo nebo uškodilo. Co se týká tetování, mám je na místech, která když nechci, nejsou vidět a své poprsí taky nijak nevystavuji.